

NORGES HØYESTERETT

Den 24. februar 2011 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Falkanger og Normann i

HR-2011-00426-U, (sak nr. 2010/2070), sivil sak, anke over kjennelse:

Staten v/Utlendingsnemnda

(Regjeringsadvokaten v/ass.
regjeringsadvokat Tolle Stabell)

mot

A

(advokat Sigurd Knudtson)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om sakskostnader skal tilkjennes saksøker når en sak om midlertidig forføyning blir gjenstandsløs etter at det er begjært etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8.
- (2) A kom fra Iran til Norge rundt 2003. A søkte om asyl og eventuelt opphold på humanitært grunnlag, men fikk 30. september 2007 avslag av Utlendingsnemnda. Avslagsvedtaket ble brakt inn til prøving for domstolene. Oslo tingrett avsa 6. november 2008 dom for at vedtaket var ugyldig, men saken ble anket, og lagmannsretten frifant staten i dom 3. september 2009. Anke over lagmannsrettens dom ble ikke tillatt fremmet av Høyesteretts ankeutvalg.
- (3) Den 20. desember 2009 begjærte A omgjøring av Utlendingsnemndas vedtak, men begjæringen ble avslått 18. februar 2010. Den 4. mars vedtok Utlendingsnemnda umiddelbar utreiseplikt for A.
- (4) Den 5. mars 2010 fremmet A begjæring om midlertidig forføyning ved Oslo byfogdembete med krav om at vedtaket av 4. mars 2010 ikke skulle effektueres.
- (5) Uten å ha avholdt muntlig forhandling avsa Oslo byfogdembete 8. mars 2010 – i sak med saksnummer 10-037961TVI-OBYF – kjennelse med slik slutning:

- ”1. **Politiets utlendingsenhet forbyr å iverksette vedtak av 4. mars 2010 om utsendelse av A, ---, borger av X inntil søksmål mot Staten v/Utlendingsnemnda og eller mot Staten v/Politiets utlendingsenhet er rettskraftig avgjort.**
2. **Staten v/Utlendingsnemnda og Politiets utlendingsenhet betaler kr. 10.000,- i saksomkostninger til A innen to uker etter forkynnelse av denne kjennelse.”**

- (6) Staten ved Utlendingsnemnda begjærte 25. mars 2010 etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8. Saken ble gitt saksnummer 10-051537TVI-OBYF2. Rettsmøte ble berammet, men senere utsatt. Ved Utlendingsnemndas vedtak 14. juni 2010 ble A gitt begrenset oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38. Staten trakk deretter tilbake begjæringen om etterfølgende muntlig forhandling.
- (7) A krevde å få tilkjent sakskostnader for Oslo byfogdembete med til sammen 393 938 kroner, samt rettsgebyr. Staten ved Utlendingsnemnda motsatte seg kravet. Oslo byfogdembete avsa 7. september 2010 kjennelse med slik slutning:
- ”1. Sak nr. 10-051537 TVI heves.
2. Pkt. 2 i slutningen i kjennelse av 08.03.2010 i sak 10-037961TVI-OBYF oppheves.
3. I saksomkostninger for sakene 10-037961TVI og 10-051537TVI-OBYF2 betaler Staten v/Utlendingsnemnda kroner 202.150,- til A innen 2 – to – uker etter forkynnelse av denne kjennelse.”
- (8) Byfogdembetet begrunnet sakskostnadsavgjørelsen – slutningens punkt 3 – med at staten hadde frafalt begjæringen om muntlig forhandling, og at A da måtte anses å ha vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd.
- (9) Staten anket byfogdembetets sakskostnadsavgjørelse til Borgarting lagmannsrett, som 9. november 2010 avsa kjennelse med slik slutning:
- ”1. Anken forkastes.
2. I saksomkostnader for lagmannsretten betaler staten ved Utlendingsnemnda 12 500 – tolv tusen fem hundre – kroner til A innen to uker fra forkynnelsen av kjennelsen.”
- (10) Lagmannsretten begrunnet avgjørelsen med at staten trakk begjæringen om muntlige forhandlinger, og at kjennelsen av 8. mars 2010 da ble stående. Kostnadsspørsmålet var derved korrekt avgjort etter tvisteloven § 20-2 annet ledd.
- (11) *Staten ved Utlendingsnemnda* har i rett tid anket kjennelsen, og har i hovedsak gjort gjeldende:
- (12) Lagmannsretten har tolket tvisteloven § 20-2 uriktig. Bakgrunnen for at saken ble hevet som gjenstandsløs, var ikke at Utlendingsnemnda ”kastet kortene”, men at en ny rettslig omstendighet – oppholdstillatelsen – kom til. Det kan da ikke legges avgjørende vekt på at Utlendingsnemnda formelt trakk tilbake begjæringen om etterfølgende muntlig forhandling. Situasjonen er analog med den man har der et alminnelig søksmål under tilsvarende forhold blir uaktuelt og skal heves. Saken er da ikke ”hevet fordi den er frafalt”. At A fikk medhold ved kjennelsen 8. mars 2010, gir heller ikke grunnlag for å anse henne for å ha vunnet saken. Det foreligger bare én sak, og den første avgjørelsen kan ikke anses for å ha blitt rettskraftig da forføyningssaken ble gjenstandsløs.
- (13) Lagmannsretten bygger også på en uriktig tolking av tvisteloven § 20-4 bokstav b når den vurderer om saken ble hevet på grunn av forhold utenfor statens kontroll. Avgjørende er om det er forhold som ligger utenfor kontrollen til den part som vurderes tilkjent saksomkostnader.
- (14) Det er lagt ned slik påstand:

”Lagmannsrettens kjennelse oppheves.”

- (15) A har tatt til motmæle, og har i hovedsak gjort gjeldende:
- (16) Lagmannsretten har korrekt kommet til at A har vunnet saken etter tvisteloven § 20-2. Utlendingsnemndas begjæring om etterfølgende muntlig forhandling pådro A sakskostnader, og saken falt senere bort som følge av at Utlendingsnemnda ved utøving av sin egen myndighet ga oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38. Dette var ett av grunnlagene som hovedkravet i forføyningssaken var basert på. Situasjonen er identisk med tilfeller hvor saksøkte "kaster kortene".
- (17) Lagmannsrettens tolking av tvisteloven § 20-4 bokstav b er ikke korrekt, men denne er bare kommet til uttrykk i et obiter dictum.
- (18) Det er lagt ned slik påstand:
- "Prinsipalt:
Anken nektes fremmet.**
- Subsidiært, forutsatt at anken tillates fremmet:
Anken forkastes.**
- For begge tilfeller:
A tilkjennes sakens omkostninger for Høyesteretts ankeutvalg, fastsatt etter rettens skjønn."**
- (19) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder videre anke over en sakskostnadsavgjørelse, og at utvalgets kompetanse da er begrenset etter både tvisteloven § 20-9 tredje ledd og § 30-6 jf. § 20-9 første ledd. Utvalget kan imidlertid prøve "den generelle rettslige forståelse av en skreven rettsregel", jf. § 30-6 bokstav c. Dette omfatter ikke bare forståelsen av en enkelt bestemmelse, men også tilfeller der den rettslige løsningen beror på flere skrevne rettsregler sett i sammenheng. Utvalget kan også prøve om lagmannsrettens avgjørelse er i samsvar med mer alminnelige prinsipper eller forutsetninger som prosesslovgivningen hviler på, jf. Schei m.fl., *Tvisteloven* side 1362-1363.
- (20) I kjennelse 7. september 2010 tilkjente Oslo byfogdembete A sakskostnader etter tvisteloven § 20-2. Det het der blant annet:
- "Staten v/Utlendingsnemnda har trukket begjæringen og saken må bli å heve.**
- Denne saken blir hevet fordi begjæring om muntlig forhandling er frafalt av saksøkte. Etter tvisteloven § 20-2 annet ledd skal den da anses vunnet. Kjennelsen om midlertidig forføyning er ikke opphevet."**
- (21) Lagmannsretten uttalte om dette:
- "Når staten trakk begjæring om muntlige forhandlinger, innebar det at byfogdembetets kjennelse 8. mars 2010, der A fikk fullt medhold i sitt krav, ble stående. Byfogdembetet har derved korrekt avgjort kostnadsspørsmålet etter tvisteloven § 20-2 annet ledd, jf. § 32-2."**
- (22) Lagmannsretten la – som byfogdembetet – således til grunn at kjennelsen av 8. mars 2010 ble stående. Det følger imidlertid av tvisteloven § 34-6 første ledd bokstav d at midlertidige forføyninger faller bort uten opphevelse "når saksøkte oppfyller kravet, eller det faller bort på annen måte". Da staten ga A oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, ble det klart at vedtaket av 4. mars 2010 ikke skulle effektueres. Staten hadde oppfylt As krav, og avgjørelsen av 8. mars 2010 falt derfor bort. At staten trakk begjæringen om muntlig forhandling, endrer klart nok ikke dette.

- (23) Lagmannsretten fant at byfogdembetets anvendelse av tvisteloven § 20-2 annet ledd var korrekt, og begrunnet det med at kjennelsen av 8. mars 2010 ble stående. Den feil som består i at lagmannsretten har oversett at denne kjennelsen falt bort, har derved forplantet seg til sakskostnadsavgjørelsen.
- (24) Byfogdembetet forutsetter i sin kjennelse at en muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8 er en annen sak enn den som ble behandlet skriftlig. Lagmannsretten synes å være av samme oppfatning. Dette er imidlertid en uriktig forståelse av systemet i tvisteloven kapittel 32. Høyesterett har i flere avgjørelser fremholdt at en muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8 vil være en fortsatt behandling av samme sak, jf. Rt. 1996 side 306 og Rt. 1997 side 1746.
- (25) De nevnte feil rammer både byfogdembetets og lagmannsrettens kjennelser, og begge avgjørelsene oppheves derfor, jf. tvisteloven § 30-15 første ledd første punktum. Forutsetningene i § 30-15 første ledd annet punktum er ikke tilstede.
- (26) Selv om det ikke var nødvendig for resultatet, har lagmannsretten også behandlet tvisteloven § 20-4 bokstav b. Etter denne bestemmelsen kan en part uavhengig av sakens utfall helt eller delvis tilkjennes sakskostnader ”når saken heves på grunn av forhold utenfor partens kontroll, og det er klart at parten ellers hadde vunnet saken”. Lagmannsretten drøfter om det forhold at A fikk opphold på humanitære grunner, lå utenfor ”statens kontroll”. Dette blir imidlertid ikke en riktig problemstilling. Når bestemmelsen taler om ”utenfor partens kontroll”, siktes det til den part som kreve sakskostnader. I den foreliggende sak er det A. Lagmannsrettens tolkning av denne bestemmelsen er således også uriktig.
- (27) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Byfogdembetets og lagmannsrettens kjennelser oppheves.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Riktig utskrift: